

usidrenost u povijest, poglavito ako je recept vezan uz znamenitu osobu (Franjo Josip, Josip II., Radetzky), znamenite kuhare prema kojima su nazvana (Sacher) ili anonimne koje je tek recept učinio slavnima i vječnima stvorivši od njihova imena naziv opće poznate slastice (gospođa Krapf od koje potječu *krafne*).

Knjiga dobrim dijelom odgovara i na pitanje povijesti, identiteta Austrije kao države i kuhinje kao rentabilnog izvoznog kulturnog proizvoda te iz toga i kulturne politike jedne zemlje. Bečka je kuhinja nedvojbeno jako uspješan austrijski izvozni proizvod i zaštićena baština, ma koliko svaki od naroda bivše Monarhije polagao prava na neka jela (primjerice, Mađari na Doboš tortu, Česi na okruglice, *knedle*). Ta je kuhinja prerasla granice i Beča i Austrije, pa i Europe, jer je globalno prisutna na mrežnim stranicama – i pojedinaca i velikih hotela, poput Sachera, koji ima vlastite stranice posvećene samo svojim kulinarskim proizvodima koje šalje diljem svijeta (relativno skupo) garnirajući ih čašama, šalicama, rupcima i sličnim nejestivim proizvodima.

Usudujem se kazati i da smo mi na ovim prostorima prema njoj još uvijek sentimentalni jer u njoj prepoznajemo i recepte svoga djetinjstva, i okuse, i mirise, i načine pripreme koji su se u nas i čitali i spravljali – i koji su nam potvrđivali pripadnost građanskomu europskomu krugu. Knjiga se čita i kao vrsno književno štivo, kao zbirka različitih, a opet duboko povezanih priča u kojima se raskriljuje Beč kakvog a kojega više nema.

Ljiljana MARKS

Živjeti u Zagrebu, Prinosi sociologijskoj analizi, ur. Anka Mišetić, Maja Štambuk, Ivan Rogić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb 2004., 258 str.

Živjeti u Zagrebu zbornik je sa sedam studija suradnika Instituta za društvene znanosti Ivo Pilar. Tema koja objedinjuje radove jest istraživanje procesa, onih velegradskih i metropolskih (koji su specifični za Zagreb jer izostaju u drugim hrvatskim gradovima), i onih zavičajnih (koji se subjektivno i objektivno događaju u interakciji pojedinca i grada,

na razini svakodnevnog života). Urednici zbornika, Anka Mišetić, Maja Štambuk i Ivan Rogić, potpisuju i prvi članak pod nazivom "Urbane aspiracije Zagrepčana". Članak se temelji na anketnom istraživanju i propituje identifikaciju građana s gradom, razvojne predodžbe Zagreba i kvalitetu života u pojedinim dijelovima grada, te stambene aspiracije ispitanika. Slijedi tekst Ines Sabotić "Od stola do šanka: kratka povijest društvenosti u kavani i kafiću" u kojemu su navedene dvije ugostiteljske institucije okosnica propitivanja društvenosti dvaju različitih razdoblja (doba moderne s kraja 19. i početka 20. stoljeća, te doba novog vala iz druge polovice 20. stoljeća), društvenosti dvaju različitih političkih sustava (monarhijskog i socijalističkog), ideje društvenosti same i slobodnog vremena. Lynette Šikić-Mićanović autorica je studije "Djeca u susjedstvu: primjer jednoga novozagrebačkog naselja", koja u središte istraživanja stavlja djecu i njihov svakodnevni životni prostor u aspektu korištenja i prisvajanja prostora, osjećaja sigurnosti i procesa identifikacije. Nešto je starija generacija istraživana u narednom tekstu autorice Anke Mišetić: "Tko je Zagreb meni: otkrivanje zagrebačkog identiteta u esejima gimnazijalaca", i to u aspektu formuliranja predodžbene slike grada Zagreba i karakterne slike njegovih građana. Ista autorica, zajedno s Geranom-Markom Miletićem, potpisuje studiju "Privrženost Zagrebu: 'domaći' i 'došljaci'", u kojoj se na temelju razlikovanja subjektivne pripadnosti gradu, izražene u naslovu, analiziraju odnosi pojedinca s gradom, identifikacija, percepcija specifičnih obilježja gradskoga života i vizija budućeg razvoja grada. Specifična skupina doseljenika u Zagrebu tema su članka Maje Štambuk "Dva zavičaja: Zagrepčani podrijetlom iz Selaca", u kojemu autorica istražuje razvojni, kvalitativni, vrijednosni i identifikacijski suodnos ljudi koji životno participiraju u dvjema sredinama. Konačno, Benjamin Perasović u tekstu "Reciklirano imanje – grupa Vukomerić" istražuje razvoj i djelovanje urbane supkulturne skupine mladih ljudi koji su stvorili poljoprivredno

imanje pokraj Zagreba, te u svojem alternativnom, autonomnom, ekološkom, edukacijskom i aktivističkom angažmanu djeluju kao postmoderni čimbenik redefiniranja urbanog i ruralnog. Zbornik je nadopunjen anketnim upitnikom i tabličnim prikazom rezultata istraživanja Urbane aspiracije građana Zagreba, koje je provedeno 2000. godine za Gradski zavod za planiranje razvoja i zaštitu čovjekovog okoliša, a na kojemu se temelji nekoliko članaka u zborniku, te upitnikom za istraživanje s djecom i nacrtom eseja za gimnazijalce, koji su iskorišteni u istraživanju dviju objavljenih studija.

U pojedinim se člancima nastavlja već višedesetljetna tradicija sociološkog istraživanja gradova u Hrvatskoj, koja je posebice tijekom sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća temeljena na anketnim i kvantitativnim istraživanjima u suradnji s gradskim urbanističkim i razvojnim tijelima, kritički prateći razvoj grada, procese urbanizacije i društveno-prostornu transformaciju urbanoga života. S druge strane, suvremena sociološka istraživanja grada okreću se kvalitativnim istraživanjima s naglaskom na predodžbama, značenjima i subjektivnoj identifikaciji. Metodom analize sadržaja (*content analysis*) građa koja nastaje kvalitativnim istraživanjem u nekima od ovih radova prevodi se u statistički obradive podatke, izuzimajući se od cjelovite kontekstualne ili diskurzivne analize ili drugih interpretacija potaknutih otvorenošću postmodernih znanstvenih prostora, legitimirajući objektivnost stvorenog znanja upravo broječanim podatkom. Domaća etnologija/antropologija ne može se podičiti nekim korpusom građe ili studija u kojima bi se kritički istraživao i interpretirao grad i gradski život, kao što se to radilo unutar područja američke urbane antropologije, britanske antropologije kod kuće ili francuske antropologije bliskoga. Stoga joj preostaje da sa svojim specifičnim znanstvenim postupcima, metodama, pristupima i temama to nadoknadi i da se, zajedno sa sociološkim istraživanjima, uključi u suvremeno interdisciplinarno polje urbanih studija.

Valentina GULIN ZRNIĆ

Dubrovnik, Grad optočen zidinama što su ga čuvale izvana, ali istodobno i zatvarale Dubrovčane u malu međusobno i predobro znanu zajednicu, pokazuje se u ovoj vrsnoj knjizi Vesne Miović ipak i otvorenim gradom. To je i knjiga što svjedoči o Gradu i slici o njemu koja se prelama i zrcali u tri stoljeća života židovske zajednice. Knjiga razmatra život Židova u gradu u trima vremenskim odsječcima: do nastanka geta (1546.), do katastrofalnog potresa (1667.) te do pada Dubrovačke Republike (1808.).

Židovi u Grad pojedinačno i usputno dolaze od 13. st., intenzivnije u doba oslobođanja od mletačke vlasti sredinom 14. st., u doba definiranja odnosa s moćnim osmanskim susjedom te razvoja u jaku trgovačku luku što spaja Istok i Zapad i sama pritom dobro prosperirajući. Gonjeni i protjerani iz Portugala i Španjolske, a potom i iz južne Italije, Židovima je na putu prema istoku i zaštitu što ju je pružalo Osmansko Carstvo negdje na putu prirodno bio Dubrovnik. Obostrani interes domaćina i novih doseljenika, u prvome redu u trgovini, pobijedio je domaću netrpeljivost i Židovi su se smjeli stalno nastaniti među dubrovačkim mirima. Upravo je godina 1546., godina osnivanja geta, početak suživota Dubrovčana sa Židovima.

Postanak, rast geta i njegovo rastakanje u samom srcu zatvorenoga grada, tog mjesta što je bogato nastanjeno poviješću, okosnica je ove knjige. Autorica geto gradi u arhitektonskom smislu: detektira kuće koje su Židovi nastanjivali ne samo u Žudioskoj već i u susjednim ulicama (Kovačkoj i današnjoj Boškovićevoj), rekonstruira nestalu ulicu (Među polačama), što je najprije nadsvođena, a poslije zagrađena i potpuno zaboravljena zatvarala taj prostor, otkriva prolaze među zidovima kuća koje su se naslanjale na kuće u getu, ali nisu smjele biti njegovim

Vesna Miović, Židovski geto u Dubrovniku (1546-1808), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, Zagreb – Dubrovnik 2005., 140 str.